

Ο «άγνωστος» Εθνικός Κήπος

Έχει φυτά προερχόμενα από το Σουδάν έως τη Βραζιλία. Και αυτά είναι μερικά μόνο από τα μυστικά που κρύβει ο Εθνικός Κήπος και τα οποία θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν όσα παιδιά πάρουν μέρος στο καλοκαιρινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που οργανώνει το Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων.

Η Μαίρη Αδαμοπούλου

στις **ΣΕΛ. 42-43**

Η δυτική είσοδος του Εθνικού Κήπου με το ηλιακό ρολόι και την αλέα από ουασιγκτόνιες - είδος φοίνικα που πήρε το όνομά του από τον πρώτο πρόεδρο των ΗΠΑ Τζορτζ Ουάσιγκτον, το ύψος των οποίων φτάνει τα 25 μέτρα

Η παλαιότερη φωτογραφία του Εθνικού Κήπου το 1855. Διακρίνονται η πέργκολα της Αμαλίας και τα ανάκτορα

Το Βοτανικό Μουσείο στεγάζεται στο περίπτερο που σχεδίασε ο Ερνέστος Τσίλερ

ΤΗΣ ΜΑΙΡΗΣ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Έχει φυτά προερχόμενα από το Σουδάν έως τον Λίβανο και από την Ταϊτή έως τη Βραζιλία. Διανοίχτηκαν ειδικοί δρόμοι για να περάσουν οι ψηλοί του φοίνικες και για χάρη του ξεριζώθηκαν δένδρα από ολόκληρη την Αθήνα. Στα μονοπάτια του δεν κυκλοφορούσαν μόνο οι κυρίες της Αυλής, αλλά και ένας λύκος. Πίσω από τον σχεδιασμό του βρίσκεται ο άνθρωπος που οργάνωσε τους περιφημους κήπους του Ντολμ Μπαχτσέ στην Κωνσταντινούπολη και τη φροντίδα του δεν είχε άλλος παρά ο παππούς του σπουδαίου σουρεαλιστή Νίκου Εγγονόπουλου. Και αυτά είναι μερικά μόνο από τα μυστικά που κρύβει ο Εθνικός Κήπος που άλλοτε τον προσπερνάμε βιαστικά και άλλοτε τον διασχίζουμε χωρίς να ξέρουμε τις ιδιαίτερες ιστορίες που τον περιβάλλουν. Ορισμένες εξ αυτών θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν όσα παιδιά ηλικίας 6 έως 10 ετών πάρουν μέρος στο καλοκαιρινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που οργανώνει το Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων για δύο εβδομάδες, αρχής γενομένης από τη Δευτέρα.

Πρόγραμμα που υπόσχεται διακοπές στην πόλη με βόλτες στα εκθέματα του μουσείου που συνδέονται με τον γειτονικό κήπο, αλλά και ατελείωτο παιχνίδι με ζωγραφική και κατασκευές κάθε μέρα και σε διαφορετική γωνιά του. «Σήμερα ξεφορτώνουν στον κήπο ωραιότατα φυτά που μου έστειλε η αυτοκράτειρα της Βραζιλίας», έγραφε η 32χρονη βασίλισσα Αμαλία σε επιστολή της, αναφερόμενη στον τότε Βασιλικό Κήπο, που αποτελούσε προσωπικό της όραμα. «Εβδομήντα πέντε αειθαλή δένδρα, θάμνους κ.ά. Νομίζω ότι ξεκίνησαν από τη Βραζιλία στις 16 Σεπτεμβρίου και προχθές, 9 Νοεμβρίου, έφθασαν εδώ. Πρώτα πήγαν στην Αγγλία, στον πρόξενό μας. Αυτά τα έστειλε σε έναν έμπορο στη Μάλτα. Από εκεί πήγαν στη Σύρο και από εκεί ήρθαν εδώ. Και όλο αυτό το ταξίδι κράτησε μόνο δύο μήνες. Πράγματι, έχουν πια εκμυδενιστεί οι αποστάσεις!». Και αλλού δεν κρύβει τη χαρά της: «Το διασκεδάω πολύ στο βασιλείο μου, δηλαδή στον κήπο μου, όπου φυτεύω δάφνες και άλλα φυτά. Μάλιστα προχθές έφθασαν και οι φοίνικες από την Ιο. Ο μεγαλύτερος έχει ύψος

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ

Οικείος και Ξένος συνάμα

Αγνωστες πτυχές του παραγνωρισμένου αλλά αειθαλούς πνεύμονα στην καρδιά της πρωτεύουσας θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν όσοι παρακολουθήσουν το σχετικό καλοκαιρινό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που διοργανώνει το Μουσείο Μπενάκη σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων

<p>Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ</p>	<p>7.000 είναι τα δέντρα του και 40.000 οι θάμνοι</p>	<p>154.000 τετραγωνικά μέτρα είναι η έκτασή του</p>		<p>400 τετραγωνικά μέτρα καλύπτει το ψηφιδωτό δάπεδο από μια ρωμαϊκή έπαυλη που έχει βρεθεί στον Κήπο</p>	<p>6 λίμνες διαθέτει που καταλαμβάνουν έκταση 2,5 στρεμμάτων</p>
---	--	--	--	--	---

Ανάκαθεν η λίμνη με τις πάπιες ήταν από τα αγαπημένα σημεία του Κήπου για τα παιδιά

Πόλος έλξης για τα παιδιά, ο Εθνικός Κήπος αποτελείσε πάντα μια δαση. Εδώ παιδάκια γύρω στη δεκαετία του '50

Στις αρχές του 20ού αιώνα άνοιγε για το κοινό μόνο δύο ώρες κάθε Τετάρτη και Παρασκευή, γοητεύοντας μικρούς και μεγάλους

εξήντα έξι πόδια, οι άλλοι πενήντα. Χρειάστηκαν τρεις μήνες για να ανοίξουν δρόμο προς τη θάλασσα, όπου μεταφέρθηκαν για να φορτωθούν. Οι φοίνικες που έχω φυτέψει ήδη αναπτύσσονται θαυμάσια και φαντάζομαι πως θα κάνουν τον περιπάτο τους οι άνθρωποι ύστερα από 300 χρόνια κάτω από αυτούς. Ετσι περιγελώ όλους εκείνους που κουνούσαν το κεφάλι αμφιβάλλοντες για τα σχέδιά μου και την επιτυχία τους».

ΕΡΓΟ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΑΜΑΛΙΑΣ Πίσω λοιπόν από τον παραγνωρισμένο πνεύμα που υπάρχει στην καρδιά της Αθήνας βρίσκεται μια νέα γυναίκα, για την οποία μάλιστα αποτέλεσε έργο ζωής, και τρεις πειθαρχημένοι και ικανοί γεωπόνοι και κηποτέχνες: οι Βαυαροί Σμάρατ και Σμιτ - ο οποίος ήταν παππούς του Νίκου Εγγονόπουλου και ο σουρεαλιστής ποιητής και ζωγράφος τον απαθανάτισε με τον ιδιαίτερο τρόπο του σε έναν από τους πίνακές του - και ο Γάλλος Μπαρό, ο οποίος ήταν υπεύθυνος και για τον σχεδιασμό των κήπων στο παλάτι Ντολμά Μπακτσέ στην Κωνσταντινούπολη.

Ακολουθώντας τη συμβουλή του πεθερού της, του φιλότεχνου Λουδοβίκου

Α' της Βαυαρίας - ο οποίος έλεγε ότι «σκιά, πολλή σκιά χρειάζεται η Αθήνα, σε αντίθεση με την Αγγλία όπου το φως του ήλιου είναι η εξαίρεση» - η Αμαλία αποφάσισε να φτιάξει έναν «χώρο αναψυχής με τριπλή λειτουργία: κήπο ανακτόρων, δημόσιο πάρκο και βοτανικό κήπο, και από την άποψη αυτή είναι μοναδικός στη Νότια Ευρώπη», όπως επισημαίνει ο αρχιτέκτων-πολεοδόμος και ιστορικός της Πολεοδομίας Αλέξανδρος Παπαγεωργίου - Βενετός στη μελέτη του «Ο κήπος της Αμαλίας» (εκδ. Ικαρος).

Βεβαίως, για να δημιουργηθεί ο κήπος στη νότια πλευρά των τότε ανακτόρων χρειάστηκαν 23 χρόνια (1839-1862). Σε ένα χέρσο σημείο της πόλης έπρεπε να απαλλοτριωθούν οκτώ ολίγα κτήματα που ανήκαν σε επιφανείς προσωπικότητες, όπως ο Ιωάννης Παπαρηγόπουλος, ο Δημήτριος Καλλιφρονάς, αλλά και η Δουκίσσα της Πλακεντίας, οι περισσότεροι εκ των οποίων αποζημιώθηκαν με 40 λεπτά ανά τετραγωνικό πήχη, ενώ όσοι διαπραγματεύθηκαν καλύτερα πήραν έως και δέκα φορές υψηλότερη τιμή, δεδομένου ότι η αξία της γειτονιάς λόγω των ανακτόρων είχε ανέβει κατακόρυφα.

Τα χρήματα για τις απαλλοτριώσεις

έφυγαν από τον κρατικό κορβανά, ενώ ο Δήμος Αθηναίων προσέφερε δωρεάν το μερτικό του.

Η Αμαλία ωστόσο προτιμούσε να στέκεται στο γεγονός ότι τα έξοδα για τη διαμόρφωση και τη συντήρηση προέρχονταν από το βασιλικό ταμείο - περί τις 3.000 δρχ.

Και για χάρη του κήπου - τον οποίο απολάμβανε από τον βράχο με το λεγόμενο κάθισμα της Αμαλίας, στη νοτιοανατολική γωνιά - δεν δίστασε να τα βάλει με όποιον στεκόταν εμπόδιο. Με τον αυτάρχη Κριεζή, καθώς εκείνος πίστευε ότι δεν πρέπει να διατεθούν τα κονδύλια του ανακτορικού ταμείου για φυτεύσεις, αλλά για την αγορά επίπλων. Αλλά και με όποιον είχε ή μπορούσε να τις προμηθεύσει τα φυτά που επιθυμούσε.

Με αποτέλεσμα να ξεριζώνει φοίνικες από τους κήπους των Αθηνών - θύμα της ένας φοίνικας από την οικία Καλλιγιά, όπως και το μοναδικό δέντρο που υπήρχε στην πλατεία της Παλαιάς Βουλής, εκεί που βρίσκεται το άγαλμα του Κολοκοτρώνη, ενώ όταν το αντικείμενο του πόθου της ήταν χιλιόμετρα μακριά αρκούσαν σε μια εντολή, όπως αυτή που έδωσε στον νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας να συγκεντρώσει 1.000 φτελιές.

Σπάνια φυτά

Η Αμαλία δεν αρκέστηκε μόνο σε γνωστά και συνηθισμένα φυτά για τον κήπο της, με αποτέλεσμα να καταφέρει να συγκεντρώσει εξωτικά, σπάνια και σε ορισμένες περιπτώσεις μοναδικά είδη για την Ελλάδα, όπως η τζικο η δόλοβος, ένα δέντρο που παραμένει αναλλοίωτο εδώ και 300 εκατο. χρόνια και προέρχεται από την Κίνα, ή ο αειλανθος που όταν έφτασε από τη μακρινή Ινδονησία ήταν σχεδόν άγνωστος, αλλά επειδή αυτοπολλαπλασιάζεται και είναι ιδιαίτερα ανθεκτικός εξαπλώθηκε με πολύ μεγάλη ταχύτητα, ενώ εντυπωσιακό είναι πως από την εποχή της δημιουργίας του κήπου στέκουν ακόμη όρθιες οι ουσσιγκτόνιες, τα πανύψηλα δέντρα (έως και 25 μ.) που μοιάζουν με φοίνικες - έχουν πάρει το όνομά τους από τον πρώτο πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών Τζορτζ Ουάσιγκτον.

info

Το Μουσείο Μπενάκη στον Εθνικό Κήπο, εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά ηλικίας 6 έως 10 ετών από 1 έως 5 Ιουλίου και από 8 έως 12 Ιουλίου, 10.00 - 14.00.

Πληροφορίες στο 210-3671.067-9 και στην ιστοσελίδα: <http://www.benaki.gr>

Σε συνεργασία με τον Δήμο Αθηναίων

60 αι. π.Χ.
Τον κατασκευάστηκε το Πεισιπράτειο Υδροαγωγείο που αποτελεί και σήμερα πηγή υδροδότησης του Κήπου

519
είδη και ποικιλίες φυονται στον Κήπο

2 δρχ. κόστιζε στα χρόνια της Αμαλίας ένας θάμνος και 2,5 δρχ. ήταν το μεροκάματο των 50 κηπουρών

7,5
χιλιόμετρα είναι το μονοπάτι του

1923
Εγινε δημόσιος και το 1927 μετονομάστηκε σε Εθνικό Κήπο